

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۱۷۷۷

بسمه تعالی

دانشگاه لرستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی لرستان از جنبش مشروطیت تا آغاز جنگ

جهانی اول. (۱۲۸۵ هـ ش / ۱۹۰۶ م - ۱۲۹۳ هـ ش / ۱۹۱۵ - ۱۹۱۴ م)

نگارش: منصور رهنورد

استاد راهنما:

استاد دکتر سید علاء الدین شاهرخی

استاد مشاور:

استاد دکتر حمید کرمی پور

شهر یور ۱۳۸۲

۱۳۸۸ / ۳ / ۱۰

کتابخانه مرکزی
تاسیس ۱۳۸۸

تاریخ: .....

شماره: .....

پیوست: .....

انشگاه لرستان

Copyright © Lorestan university, 2008
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or other ways, without the prior written permission of the Lorestan university.

همه امتیازات این پایان نامه به دانشگاه لرستان تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب در مجلات، کنفرانس ها یا سخنرانی ها، باید نام دانشگاه لرستان (یا استاد یا اساتید راهنمای پایان نامه) و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود. در غیر این صورت مورد پیگیری قانونی قرار خواهد گرفت.

صور تجلسه ی ارزشیابی پایان نامه ی کارشناسی ارشد

جلسه ی دفاع از پایان نامه ی کارشناسی ارشد خانم / آقای منصور رهنورد
تحت عنوان: بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی لرستان از جنبش مشروطیت تا آغاز جنگ جهانی اول

در ساعت ۱۱ صبح ..... روز... دوشنبه..... مورخ... ۱۳۸۷/۶/۲۵..... در دانشکده ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه لرستان برگزار گردید. هیأت داوران براساس اهمیت موضوع، کیفیت پایان نامه، استماع دفاعیه ونحوه ی پاسخگویی به سوال ها، پایان نامه ی ایشان را برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد در رشته ی تاریخ معادل با چهار واحد بانمره ی (به حروف) ... هجده ... (ب) ... (به عدد)..... ۱۷۶..... وبا درجه ی ... بسیار خوب.....مورد تصویب قرار داد.

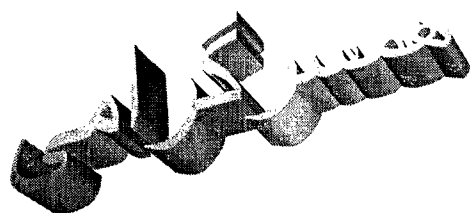
امضاء	مرتبه علمی	هیأت داوران
	استاد یار دانشگاه لرستان	استاد راهنما: دکتر سید علاء الدین شاهرخی
	استاد یار دانشگاه لرستان	استاد مشاور: دکتر حمید کریمی پور
	استاد یار دانشگاه لرستان	داور داخلی: دکتر جهانبخش ثواقب
	استاد یار دانشگاه ایلام	داور خارجی: دکتر سیاوش یاری
نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده ادبیات: دکتر سید محمود میرزائی الحسینی، استادیار دانشگاه لرستان		

مدیر ادبیات و علوم انسانی
دانشگاه لرستان
دکتر منصور زکری
"دانشگاه لرستان"

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی
دانشگاه لرستان
دکتر جهانبخش ثواقب

دانشگاه لرستان
دکتر جهانبخش ثواقب

تقدیم بہ:

و

امیر حسین

و

فاطمہ

چکیده:

محور اصلی بحث در این رساله، بررسی تحولات سیاسی و اجتماعی لرستان از جنبش مشروطیت تا آغاز جنگ جهانی اول (۱۲۸۵-۱۲۹۳ ه.ش) است. اگر چه نقش گروه‌های اجتماعی لرستان در تحولات سیاسی و اجتماعی این منطقه در ادوار پیش از زمان مورد بحث به دلایلی کم رنگ یا اینکه مورد توجه واقع نشده است، اما پیداست که گروه‌های مختلف اجتماعی لرستان از جمله تجار و بازرگانان، علماء و روحانیون و ایلات و عشایر در تحولات سیاسی و اجتماعی لرستان عصر مشروطیت به فراخور حال به ایفای نقش پرداختند، مزید براینکه این گروه‌ها از ایجاد مشروطه خواهی در ایران کاملاً خرسند و آن را راهی برای پایان دادن ظلم و تعدی شاهزادگان و ایجاد امنیت می‌دانستند. این رساله با رهیافت جامعه‌شناسی تاریخی و سیاسی در صدد است که این فرضیه اساسی را پاسخ دهد که: «ارتباط تجار و بازرگانان لرستان با تجار تهران و سران مشروطه، تاثیر پذیری علمای لرستان از مواضع علمای مرکز که دو جریان مشروطه و مشروعه در لرستان به وجود آورد و آگاهی سران ایلات و عشایر از اندیشه‌های جدید مشروطه خواهی که گاه جانب مشروعه خواهان و گاه جانب مشروطه خواهان را می‌گرفتند، باعث نقش آفرینی گروه‌های اجتماعی لرستان در تحولات سیاسی و اجتماعی منطقه مورد بحث در این رساله شد.» روش بکار گرفته شده در این رساله کتابخانه‌ای و مبتنی بر تحلیل و تطبیق منابع مرتبط با موضوع مورد نظر می‌باشد، در این رساله ابتدا به بررسی مقدمات فکری و عوامل جنبش مشروطیت در ایران پرداخته، سپس به حکام لرستان در دوره مشروطه و نحوه عملکرد آنها اشاره شده است، آنگاه به

نقش گروه‌های مختلف لرستان از جمله تجار و بازرگان، علما، روحانیون و سران ایلات و عشایر در برخورد با تفکر مشروطه خواهی پرداخته و با تجزیه و تحلیل مطالب از دو جنبه رویکرد ماهوی و ساختاری به تأثیرات مشروطه خواهی در لرستان از جنبه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته است

واژه های کلیدی ● جنبش ● مشروطیت ● لرستان

صفحه	عنوان: فهرست صفحات
۱۰-۱۱	مقدمه
۱۲-۱۳	بیان مسئله
۱۴-۱۵	تعریف مفاهیم تحقیق
۱۵-۱۶	سئوالات تحقیق
۱۷	پیشینه تحقیق
۱۸	ضرورت ها واهداف تحقیق
۱۹-۲۰	روش تحقیق وروش تجزیه وتحلیل داده ها واطلاعات
۲۱	منابع و مآخذ
۲۱-۲۳	منابع تاریخنگاری
۲۴	اسناد
۲۵	روزنامه
۲۶	پژوهش های جدید

۲۸	فصل اول: جغرافیای طبیعی، انسانی و تاریخی لرستان
۲۸	۱-۱- جغرافیای طبیعی
۲۸	۱-۱-۱- موقعیت
۲۸	۱-۱-۲- آب و هوا
۲۹	۱-۱-۳- ناهمواریها
۲۹	۱-۱-۴- دشتها
	۱-۱-۵- پوشش گیاهی و زندگی جانوری
۳۱	فصل دوم: جغرافیای انسانی
۳۱-۳۲	۲-۱- وجه تسمیه لر
۳۲	۲-۲- طوایف لر کوچک
	۲-۳- ایلات مهم لرستان و قلمرو آنها
۳۴-۳۶	فصل سوم جغرافیای تاریخی لرستان
۳۷-۴۲	۳-۱- لرستان قبل از اسلام
	۳-۲- لرستان بعد از اسلام تا دوره مشروطیت

۴۳-۵۰	فصل چهارم: لرستان در دوره مشروطیت
۵۱	۴-۱-زمینه های جنبش مشروطیت در ایران
۵۲	۴-۲-حکام لرستان در دوره مشروطیت
۵۲-۵۴	۴-۲-۱-حکومت ابوالفتح میرزا سالار الدوله
۵۵-۵۸	۴-۲-۲-بیوگرافی و زندگی سیاسی سالار الدوله قبل از مشروطیت
۵۹-۶۵	۴-۲-۳-مشروطه خواهی سالار الدوله
۶۶-۶۹	۴-۲-۴-تلاش برای تاج و تخت در لوای مشروطه خواهی
۷۰	۴-۲-۵-دلایل شکست سالار الدوله
۷۱	نتیجه سخن
۷۱	۴-۲-۲-حکومت نظام السلطنه مافی
۷۲-۷۳	۴-۲-۲-۱-بیوگرافی و زندگی سیاسی مافی قبل از مشروطیت
۷۴	۴-۲-۲-۲-اوضاع لرستان همزمان با ورود مافی
۷۶-۷۶	۴-۲-۲-۳-سازش مافی با مشروطه خواهان
۷۷	۴-۲-۲-۴-ستیز مافی با مشروطه خواهان
۷۸-۸۰	نتیجه سخن
۸۱-۸۲	۴-۲-۳-حکومت ملوک الطوائفی یا دوره خود سری
۸۳-۸۵	۴-۲-۴-حکومت امیر مفتح

۸۶-۸۸	۴-۲-۵- مقابله سالار الدوله با مشروطه خواهان
۸۹-۹۳	۴-۲-۶- نقش ژاندارمری در منطقه
۹۴-۹۵	۴-۲-۷- حکومت مجدد نظام السلطنه مافی
	فصل پنجم: نقش گروه‌های مختلف اجتماعی لرستان در جنبش مشروطه
۹۶-۹۸	خواهی
۹۹-۱۰۲	۵-۱- نقش بازرگانان و تجار در جنبش مشروطه خواهی
۱۰۳-۱۰۷	۵-۲- نقش علما و روحانیون در جنبش مشروطه خواهی
	۵-۳- نقش ایلات و عشایر در جنبش مشروطه خواهی
۱۰۸-۱۱۰	فصل ششم: تاثیر جنبش مشروطه خواهی در لرستان
۱۱۱-۱۱۶	۶-۱- تاثیر سیاسی
۱۱۷-۱۱۸	۷-۱- تاثیر اقتصادی
۱۱۹-۱۲۰	۸-۱- تاثیر اجتماعی
۱۲۱-۱۲۲	۹-۱- تاثیر فرهنگی
۱۸۶-۱۲۳	نتیجه گیری
۱۸۷-۱۹۳	ضمائم
	منابع و مأخذ

مقدمه:

باوقوع جنبش مشروطیت در تاریخ معاصر ایران، نخستین دگرگونی در بافت نظام شاهنشاهی ایران رقم خورد بی شک تحولات دیگری که بعد از جنبش مشروطیت در ایران صورت گرفت ریشه در جنبش مشروطیت داشت از جمله این تحولات می توان به قیام پانزده خرداد در سال ۱۳۴۲ هـ ش . و به دنبال آن انقلاب شکوهمند اسلامی ایران باهدایت ورهبری امام راحل (ره) که نظام شاهنشاهی سقوط کرد و جمهوری اسلامی جانشین آن شد، اشاره کرد. شمار کتابهایی که درباره جنبش مشروطیت در ایران نوشته شده است، اندک نیست. سرگذشت رهبران مشروطه، ووفور رساله ها و کتابهایی در تبیین سیر اندیشه و کوششهای ژرف نگر در تدوین تاریخ مشروطه و چندین کتاب نگارش شده در باب مشروطه، اما به نظر می آید، حس کنجکاوی مورخ و تحقیق نیز ارضاء نکند.

بدون تردید از میان کتابهای ارزشمند و دست اول درباره مشروطه، کتاب ((تاریخ مشروطه)) و ((تاریخ هیجده ساله آذربایجان)) از کسروی، ((تاریخ انقلاب مشروطه ایران))، از مهدی ملک زاده و ((انقلاب ایران)) از ادوارد براون می توان نام برد این منابع به طور کلی به حوادث تهران و چند شهر بزرگ پرداخته اند. آنچه پیداست در مطالعه تاریخ مشروطه توجه به تب تاب پایتخت یا فقط انگشت نما کردن تبریزیها، گیلانیها و بختیاریها باعث گردیده اکثریت قریب به اتفاق مورخین بهر دلیلی که عقل ما از تشخیص آن عاجز است از توجه به سایر مناطق ایران چشم پوشی کرده اند از جمله این مناطق لرستان می باشد، که بنظر می آید با مشخص شدن وضع گروههای

مختلف اجتماعی در این منطقه ابعاد تازه ای از جنبش مشروطه گشوده شود. وبا بهره گیری
و مطالعه این دوره برای دانش پژوهان در ارتباط با حوادث قبل از زمان خود شناخت و معرفت
بهتری حاصل شود. برای نوشتن این پایان نامه نگارنده با مشکلات فراوانی از قبیل منابع دست اول
و دست دوم و اسناد برای بررسی مواجهه شد. اما امید است با تمامی این مسائل و مشکلات کاری
رضایت بخش برای اهل فن صورت گرفته باشد. محتوای این پایان نامه در شش فصل سازماندهی
شده است از فصل اول تا سوم به طور خلاصه به بررسی اوضاع جغرافیای طبیعی ، انسانی
و تاریخی لرستان پرداخته و در فصل چهارم به زمینه های جنبش مشروطیت در ایران و حکام
لرستان و عملکرد آنها پرداخته و در فصل پنجم به نقش گروه های اجتماعی از جمله تجار
و بازرگانان ، علما و روحانیون و ایلات و عشایر بحث شده است و در فصل ششم به تاثیر این جنبش
در لرستان اشاره و در پایان نتیجه گیری شده است . در پایان این مقدمه از استاد راهنما جناب آقای
دکتر سید علاء الدین و استاد مشاور جناب آقای دکتر حمید کرمی پور و سایر اساتید گروه تاریخ تشکر
و قدردانی می نمایم.

بیان مساله :

یکی از رخداد های مهم تاریخ معاصر ایران جنبش مشروطیت است ، که سر آغاز فصل جدیدی در تاریخ سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی کشور محسوب می شود . این جنبش نیز همچون دیگر جنبش ها پر از فراز و نشیب های مختلف بود ، تزلزل در نظام استبداد کهن و ریشه دار تاریخ کشور و جایگزین کردن آن با نظام نوینی که آبخور آن اندیشه های غرب بود ، کار چندان ساده ای نبود . طبیعی بود که نظام جدید بسیاری از امتیازات شاه و دربار که خود را ظل الله و برگزیده خدا می دانست از بین می برد و آنها را در حد یک انسان عادی پایین می کشید . جنبش مشروطیت در مناطق مختلف ایران یکنواخت نبوده بلکه بازتاب های مختلفی داشته است . بطوری که گیلانی ها ، تبریزیها و بختیاریها هر کدام در پیدایش جنبش مشروطیت نقش ویژه ای داشته اند . لرستان نیز از دیگر مناطقی بود که کم و بیش از جنبش مشروطه خواهی تاثیر پذیرفت . هر چند لرستان برخلاف شهرهای بزرگ و سایر مناطق دیگر در قبال حوادث جنبش مشروطه خواهی آنچنان فعال نبود ، ولی از اطلاعات اندکی که موجود است ، نشان می دهد که طبقات مختلف لرستان از ایجاد مشروطه خواهی در ایران کاملاً خرسند و آن را راهی برای پایان دادن به ظلم و تعدی شاهزادگان و ایجاد امنیت می دانسته اند . از جمله این گروه ها به نقش تجار و بازرگانان خرم آبادی می توان اشاره کرد که در زمره نخستین علاقه مندان به جنبش مشروطه خواهی بودند . این عده با تجار تهران رابطه مستقیم داشتند و با برقراری ارتباط با سران مشروطه ، ضمن تاثیر پذیری از آموزه های جدید و گرفتن اطلاعات به خرم آباد مراجعه می کردند و در

تغییر و تحول اوضاع خرم آباد نقش بسزایی داشتند. از میان گروه هایی که به حمایت از جنبش مشروطه خواهی در لرستان به پا خاستند می توان به علما به خصوص آیت اله عبد الرحمان لرستانی (۱۲۵۲ - ۱۳۱۹ هـ ش) رهبر جنبش مشروطه خواهی لرستان اشاره کرد، تا جایی که حمایت وی باعث شد روحانیون به دو دسته مشروطه خواه و مشروعه خواه تقسیم شوند و باعث درگیری در منطقه بازار و درب دلاکی بین دو گروه شد. از دیگر گروه های حامی جنبش مشروطه خواهی در لرستان سران ایلات و عشایر بودند که در نامه ای به مجلس شورای ملی [به نقل از فریدون آدمیت در کتاب ایدئولوژی نهضت مشروطه ایران (ما خوانین لرستان به تبع و الوار تمام مشروطه دار هستیم ....)] حمایت قاطع خود را از جنبش مشروطه خواهی اعلام و درخواست یک انجمن ایالتی کردند و این انجمن نقش بسزای در به چالش کشیدن حکومت نظامی السلطنه مافی از جمله مساله نپرداختن مالیات داشت. با این همه نقش گروه های مختلف اجتماعی در لرستان، از دید بسیاری از پژوهشگران برکنار مغفول است. لذا با توجه به اهمیت و نقش این گروه ها در جنبش مشروطه خواهی، این پژوهش در صدد است تا نقش اقشار مختلف لرستان اعم از: تجار و بازرگانان، علما و روحانیون و ایلات و عشایر را با بهره گیری از منابع مختلف بویژه اسناد بازمانده در طول ۵ سال جنبش مشروطیت یعنی از سال ۱۲۸۵ تا سال ۱۲۹۳ که آغاز جنگ جهانی اول است مورد بررسی قرار دهد و بدین صورت نقش و جایگاه لرستان در جنبش مشروطیت تبیین نماید

تعریف مفاهیم تحقیق:

۱- جنبش: از نظر لغوی به معنی حرکت، مقابل آرام و سکون. (دهخدا، ص ۱۱۴) از نظر اصطلاحی، حرکتی مردمی یا کوشش جمعی برای رسیدن به هدفی روشن و بویژه دگرگونی در بعضی نهاد های اجتماعی است که در برابر حزب یا گروه فشار قرار گرفته است. به عبارت دیگر کوششی همگانی برای ایجاد تغییر با مشارکت آگاهانه و فعالانه اعضای آن و دارای حداقل نظم و سازمان و انگیزه های ایدئولوژی. (موتقی، احمد، جنبش های اسلامی معاصر، ص ۱).

۲- مشروطه: اصطلاح مشروطه یا مشروطیت که در جریان انقلاب ۱۲۸۵ خورشیدی در ایران رواج یافته، به معنای سلطنت یا حکومتی است که مشروط و محدود به حدود و شرایط قانونی باشد آزادی خواهان یا مشروطه خواهان آن روز این اصطلاح را معادل واژه فرانسوی: (constitutional) که به معنی منطبق یا قانون اساسی است به شمار آورده اند. (طلوعی، محمود، فرهنگ جامع سیاسی، ص ۲۱۸)

۳- لرستان: لرستان سرزمین قوم لر در جنوب غربی ایران قرار دارد و در عهد مغول تحت عنوان لر بزرگ و کوچک شناخته می شد، اما از زمان صفویه به بعد منطقه بختیاری و کهگیلویه و بویر احمد و ممسنی به لر بزرگ موسوم گردید و منطقه لرستان به لر کوچک معروف گردید و برای احتراز از اشتباه، آنجا را لرستان فیلی خواندند.

لرستان کوچک در زمان قاجارها (آغا محمد خان) به دو منطقه پشتکوه غرب و پیشکوه در شرق رشته کوه های زاگرس تقسیم شد، حد فاصل دو منطقه کبیر کوه است، لرستان کنونی تنها

بخش پیشکوه آن است ، که از مشرق به رود دز ، از شمال به سلسله کوه های چهل نابالغان و کوه گرو (که لرستان را از نهاوند و سیلاخور جدا می کند) از جنوب به رود کرخه (صیمره) و پشتکوه و از شمال غربی به هرسین (در استان کرمانشاه) محدود است و منظور از لرستان در اینجا لرستان فیلی است. (ولادیمیر مینورسکی ، (رساله لر ها و لرستان)، صص ۱۳ و ۱۴).

سوالات تحقیق (شامل سوالات اصلی و سوالات فرعی):

الف (سوال اصلی :

نقش و جایگاه لرستان در جنبش مشروطه خواهی چگونه بوده است ؟

الف (سوالات فرعی :

۱-تجار و بازرگانان لرستان چه نقشی در جنبش مشروطه خواهی ایفا کرده اند ؟

۲-علمای لرستان چه نقشی در جنبش مشروطه خواهی داشتند ؟

۳-سران ایلات و عشایر لرستان چه نقشی در بروز رخ داد های این دوره ایفا نمودند ؟

فرضیات تحقیق: (فرضیه اصلی و فرضیات جنبی یا جانشینی)

الف) فرضیه اصلی:

حاکمیت و سلطه زندگی عشایری، عدم رشد کافی زندگی شهری، دوری از مرکزیت و تحولات جنبش مشروطیت باعث برتری نسبی جریان های ضد مشروطیت در لرستان شد.

ب) فرضیات جنبی جانشینی:

۱- با وجود نفوذ گرو های طرفدار مستبدین در لرستان، تجار و بازرگانان نقش مثبتی در شروع تفکر مشروطه خواهی لرستان ایفا کردند.

۲- در لرستان علماء نیز تحت تاثیر مواضع علمای مرکز دو جریان مشروطه خواه و مشروعه خواه را تشکیل دادند که باعث پیروزی جریان مشروعه خواه شد

۳- سران ایلات و عشایر به دلیل عدم آگاهی کافی از اندیشه های جدید مشروطه خواهی بر اساس منافع شخصی گاه جانب مشروطه خواهان و گاه جانب محمد علی شاه و دیگر مستبدان را می گرفتند.

پیشینه موضوع :

درباره این جنبش فراگیر تاکنون صد ها کتاب و مقاله از سوی نویسندگان داخلی و خارجی به رشته تحریر درآمده است . ولی تاکنون در این نوشته ها به سهم و جایگاه مردم و مناطق مختلف ایران کمتر توجه شده است . با وجود انتشار آثار و پژوهش های بیشماری اعم از کتاب و مقاله درباره جنبش مشروطیت ایران ، در خصوص چگونگی این رخداد مهم در استان لرستان نیز پژوهشی قابل ملاحظه و مناسبی انجام نشده است ، در خلال آثار تاریخی لرستان از جمله ((تاریخ لرستان روزگار قاجار)) تألیف محمد رضا والی زاده معجزی ، ((جغرافیای تاریخی و تاریخ لرستان)) از علی محمد ساکی ، جلد نخست ((آثار باستانی و تاریخی لرستان)) از حمید ایزد پناه و کتاب ((لرستان در دوره قاجار)) از آقای سعادت خودگو و برخی تحقیقات سنتی و محلی مطالبی به اجمال در خصوص برخی از حوادث مشروطیت در لرستان آمده است . البته این اطلاعات بیشتر کلی و به شکل خاطرات ، یادداشت های خام و فاقد تجزیه و تحلیل لازم است به غیر از پژوهش های یاد شده ناظم الاسلام کرمانی در کتاب ((تاریخ بیداری ایرانیان)) ، احمد کسروی در ((تاریخ مشروطیت ایران)) ، یحیی دولت آبادی در کتاب ((حیات یحیی)) ، ابراهیم صفایی در کتاب ((رهبران مشروطه)) و نظام السلطنه مافی در ((خاطرات واسناد)) و در دیگر آثار تاریخی و پژوهشی مربوط به عصر قاجار اطلاعات خام و فاقد تجزیه و تحلیل است . این پژوهش از منابع دست اول و نکته نظرات موجود در این اطلاعات در صدد ارائه تبیینی جدید از تحولات مشروطیت در لرستان است .

ضرورت ها و اهداف ها تحقیق :

این پژوهش در صدد است تا جهت روشنگری بخش هایی از تاریخ معاصر سرزمین لرستان، با اهداف زیر را محقق سازد :

۱- روشن کردن بخشی از تاریخ معاصر به عنوان یکی از اهداف ارزشمند در جهت آگاهی نسل جوان و انتقال میراث فرهنگی به نسل آینده .

۲- پرداختن به موضوع جنبش مشروطه خواهی در لرستان که دارای پیوندی عمیق با تحولات اکنون منطقه محسوب می شود و گامی برای شناخت تحولات در منطقه و تحولات ملی برای ساختن فردایی بهتر .

۳- تهیه پژوهشی مستند به منظور پایه ای اساسی برای تدوین برنامه های تاریخی و فرهنگی در منطقه لرستان در ارتباط با حوادث جنبش مشروطه خواهی (مثل تهیه برنامه های تاریخی در صدا و سیما و ...)

۴- به طور کلی امید است این پژوهش دست مایه مناسبی و پشتوانه ای پژوهشی برای آگاهی ملی و بومی و تولید برنامه های پر محتوی از اوضاع تاریخی و فرهنگی لرستان در صدا و سیما و دیگر مراکز فرهنگی و هنری باشد تا بر اساس یافته های این تحقیق برنامه ای مستند و تاریخی در باره چگونگی جنبش مشروطه خواهی در این بخش از سرزمین ایران صورت گرفته باشد .